

פרשת שלח לך

ראיה רוחנית וראיה חיצונית

פרשת השבוע מספרת את סיפור המרגלים ומגלה לנו פן חשוב בתפיסת המציאות שלנו - הצורך בראייה פנימית שתחליף את הראיה החיצונית אשר בדו"כ מובילה לטעויות גדולות והשלכות ארוכות טווח.

פתיחה

אנו חיים בתקופה לא הגיונית, תקופה שיותר ויותר דורשת מכולנו לזנוח את ההסתכלות החיצונית לטובת הסתכלות פנימית. מסעי הקניות, הבילויים, הנסיעות לחו"ל כבר אינן משביעות את נפשו של אף אחד, ובסופן תמיד נשארת ריקנות מלווה בשאלות אל נוכח המציאות היומיומית הקשה. תורת הקבלה מלמדת אותנו שכל המציאות המורכבת של חיינו בנויה סה"כ משני חומרים - אור וכלי, שני מושגים בסיסיים שאותם אנו חייבים ללמוד. למעשה, יש רק אור וכלי, אורות וכלים, זה מה שמרכיב את כל הבריאה כולה. העבודה שלנו היא הכנת הכלים הנכונים בשביל לתפוס את המציאות של האור, את התענוג הגדול, בצורה הנכונה. הפרשה באה ללמד אותנו על ראייה אמיתית, ראייה אל הצורה הרוחנית של המציאות. לימוד על מעבר מראייה חיצונית וחיפוש תענוג באמצעות חמשת החושים שלנו, הפועלים מן החוץ פנימה, אל ראייה פנימית שמקורה בדעת ותפיסה חדשה-עתיקה של עולמנו. במרכז הפרשה עומד סיפור שנים-עשר המרגלים. ננסה לבחון מה היה חטאם של המרגלים ומה היה הטבע הרוחני של שליחותם?

פעולת הריגול

דעות רבות יש במפרשים על פעולת המרגלים. עצם העניין של המרגלים, זה דבר טוב או לא טוב? האם ביציאתם היו אנשים כשרים או שמלכתחילה היו חוטאים? מה היתה תכלית יציאתם למשימה ומה היה חטאם הגדול שבעבורו נענש כל אותו הדור?

דבר ברור הוא שבמלחמה שולחים מרגלים כחלק מתכסיסי מלחמה. אבל המרגלים שמשו רבנו שלח זה היה עניין אחר. בצבא, כשמדברים על מלחמה ושילוח מרגלים זוהי פעולה חשאית ביותר ולא כפי שקורה בפרשה, שבאה משלחת גדולה של אנשים, נשים וילדים, ומודיעה למנהיגות שצריך לשלוח מרגלים, אלא הצבא עצמו מחליט לשלוח אותם, אנשי הצבא הם המקצוענים שיודעים מה לעשות. בסיפור שלנו זה בא מתוך העם והקב"ה מכבד את רצון העם. אפילו שידוע שתהיה טעות, צריך לכבד את רצון העם. בכל אופן, זאת ממש לא דרך של שליחת מרגלים לצורך מלחמה.

כתוב, "וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן". משה רבנו שלח משלחת של שנים-עשר אנשים מכובדים, תיירים, רבנים גדולים, נשואי פנים, והם הלכו עם כל הלבושים שלהם, עם המקלות שלהם, בטח גם הלכו עם ספרים, הרי לא ביטלו תורה. הסתובבו בחוצות הארץ, איזה מין ריגול זה?

תפקידם האמיתי של המרגלים

הרב שיינברגר שליט"א מכניס אותנו ישר בסוד הפנימיות ומסביר שתפקידם האמיתי של השליחים הנכבדים היה ללמוד את הצורה הרוחנית של ארץ ישראל ולהביא ציור של ארץ ישראל לעם השוהה במדבר. המרגלים נשלחו לעשות מפות, לא מפות של מרגלים רגילים - איך להיכנס ולעשות מלחמה, אלא ציורים, איך להכניס נשמה בתוך ארץ ישראל.

מי שמבין בציור שכזה, זה אנשי צורה. הם יודעים לצייר בדיוק מה שהם רואים, לא צריכים לראות את המראה החיצוני, אלא לצייר ציור פנימי. כמו שהקב"ה מצייר צורה בתוך צורה. "וַאֲיֵן צוּר, כְּאַלְקִינוֹ" (שמאל א' ב' ב') - רש"י אומר, "אין ציור כאלקינו, הצר צורה בתוך צורה, מצייר צורה בתוך צורה, מכניס נשמה בבני מעיים".

הצדיקים מצווים להעתיק את מידותיו של הקב"ה. כפי שאומר הספר 'תומר דבורה', לא רק את מידותיו, אלא גם איך להתנהג לפי הספירות. להידמות לכתר, לחכמה ולדעת... אם הקב"ה הוא צייר, מי שרוצה להידמות לו, צריך גם כן להיות צייר. לא צייר כמו שאנו מכירים, אלא צייר שמכניס נשמה בכל דבר, צר

פרשת שלח לך

צורה בתוך צורה. התפקיד היה לצייר את הצורה הרוחנית של הארץ על מנת שכאשר יגיעו עם ישראל, הם יגיעו לנשמת ארץ ישראל עצמה.

ארץ ישראל

בצורתה, לכאורה, ארץ ישראל היא כמו כל ארץ אחרת בעולם. מה שונה? יש אבנים, יש עצים, סלעים, הרים, נוף, הכל כמו בכל מקום. מסביר הרב שיינברגר שליט"א, העין הפשוטה אינה רואה הבדל. אבל הארץ הזאת היא בעצם לא ארץ אחת רגילה, אלא כל הארצות כלולות בה. לכן מי שמתבונן באמת, יראה שכל שטח קטן בה שונה כל כך, כל עיר זה כאילו מדינה אחרת. למעשה, כל כדור הארץ נמצא בתוך השטח של ארץ ישראל.

יש סיפור על יהודי פשוט שחי בחוץ לארץ ושם סיפרו לו שאבני ארץ ישראל מאירות כספיר. הוא היה תמים וכשבא לארץ ראה שהאבנים הם אבנים כמו בכל מקום. הוא לא התאכזב. הוא לא אמר ששיקרו לו ושזה היה דמיון, אלא הבין שהחיסרון נמצא בו. הוא לא רואה, לא זכה. הוא חי בצפת ועשה סיגופים ותעניות ארבעים שנה כדי שיזכה לראות את האבנים של ארץ ישראל כמו שהן. בסוף, ביום אחד, זכה, ראה שזה בדיוק כמו שסיפרו לו. הוא עשה סעודה גדולה ושמח עד אין קץ. (הרב שליט"א מכיר יהודי, שהכיר זקן שהיה בסעודה הזאת). אנו לומדים שמי שרוצה לראות את ארץ ישראל במהותה האמיתית, חייב לעבור תהליך של זיכור, לקנות את ה"עיניים האמיתיות".

תפקיד נשגב

עם ישראל צריך להיכנס אל הארץ. המילה להיכנס מרמזת לנו על תהליך של התכנסות, כניסה אל רבדים פנימיים. הרב זוננפלד זצ"ל אמר פעם, לחותנו ומורו של הרב שיינברגר שליט"א, הרב ברנדווין זצ"ל, על הציווי לאברהם אבינו, "קום התהלך בארץ לארכה", "קום התהלך בארץ, לארכה ולרכבה: כי לך, אֶתְנַבְּהָ" (בראשית י"ג י"ז), כי המילים "קום התהלך בארץ לארכה", זה ראשי תיבות קבלה. הדרך לראות את ארץ ישראל זאת דרך הפנימיות, עם הקבלה נכנסים לארץ ישראל. מקומה של הקבלה זה בארץ ישראל כי ארץ ישראל זה הפנימיות של כל העולם. לכן תמיד אלה שנמשכו אל הפנימיות - האריז"ל, ר' יוסף קארו, ר' שלמה אלקבץ, הרמח"ל, כולם, נמשכו ובאו אל ארץ ישראל. היתה להם נשמה מבחינת פנימיות התורה וחיברו אותה לארץ שהיא מבחינת פנימיות התורה.

צריך עיניים רוחניות כדי לראות את המעלות העליונות של ארץ ישראל. צריך להיות במדרגה של 'אנשי צורה' המציירים צורה רוחנית בתוך הצורה הגשמית. הם אלו שמסוגלים להכניס נשמה בארץ ישראל. המרגלים נתבקשו לראות את כל הארץ, איך היא נראית, שמנה (שזה אותיות נשמה) או רזה (אותיות זרה "והזר לא יקרב"), איזו נשמה צריך להכניס בה?

עד בא המרגלים, היתה ארץ ישראל העליונה (בחינת נשמה) רק בכח, אבל לא בפועל. עכשיו צריך להוציא מהכח אל הפועל את כל מה שיש בארץ - כל התורה, הסודות, המשנה, החסידות, הפנימיות, מידות, מעשים טובים - לגלות את הקב"ה בארץ ישראל. שם הוא נמצא בכל נקודה קטנה. "אָרְץ, אֶשְׂרֵה' אֶלְקִיךָ דַרְשׁ אֶתָּה: תְּמִיד, עִיבֵי ה' אֶלְקִיךָ בְּהֵ--מְרִשִׁית הַשָּׁבָה, וְעַד אַחֲרֵית שָׁבָה" (דברים י"א י"ב). אם יש עיניים אפשר לראות את ההשגחה הפרטית, את שם הוי"ה בכל מקום וכל דבר, במיוחד בארץ ישראל. לשם כך נשלחו המרגלים. זה היה תפקידם הנשגב.

שליחות של ראה

המרגל הוא העיניים של מי ששלח אותו. אמרנו שגם מרגל רגיל מצייר מפות, משחזר את תנאי המקום, איזה אנשים חיים שם, איזה ערים יש, מה האקלים והגיאוגרפיה של המקום, מצייר ציורים. הציור עושה שכל מה שהוא ראה, גם מי ששלח אותו רואה. המרגל ראה באופן בלתי אמצעי, והם רואים דרך האמצעי. האמצעי זה המרגל, הוא העיניים, ולכן שליחותו חשובה כל כך.

המרגלים ששלח משה מעבירים את הראייה שלהם לבני ישראל. תפקידם חשוב יותר ממרגלים רגילים כי

פרשת שלח לך

הם צריכים לתת גם את הכח לראות את הדברים שלא נראים בגלוי. זוהי שליחות של ראייה. בכלל, אומר הרב שיינברגר שליט"א, 'לראות' זה כוחו של משה. כשמשה התחנן אל השם לראות את הארץ, "אָעֲבֹדָה-נָא, וְאָרְאָה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג' כ"ה), השם אמר לו שהוא לא ייכנס אל הארץ, אבל, "עַל־הָרָאשׁ הַפְּסָקָה, וְשָׂא עֵינֶיךָ יְמֵה וְצַפְנָה וְתִמְנָה וְתִמְזַכְּתָה--וְרָאָה בְּעֵינֶיךָ" (דברים ג' כ"ז). משה נכנס אל הארץ בכח הראיה הפנימית. זה גם הכח שמשה ניסה להאציל על המרגלים.

ראיה שגויה

כשנכנסו המרגלים לארץ, עשה הקב"ה מגפה בקרב תושבי הארץ, כדי שיהיו עסוקים בקבורה ולא ישימו לב אל המרגלים. במקום לראות את זה בראיה פנימית ולהכיר בהשגחה, המרגלים פירשו זאת לרעה ואמרו, "אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא".

כמו כן, כשחזרו, בישרו המרגלים לעם על הענקים שיש בארץ. הם אמרו, "וַנִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כְּחַגְבִּים, וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם". בגלל ראייתם המקולקלת, הם ראו את עצמם כחגבים ואף הוסיפו שכך גם היינו נראים בעיניהם. לעיתים הראיה הלא נכונה של האדם יכולה לגרום לו לעוות את כל מראה המציאות.

גילוי אור החכמה

אמרנו שהבריאה מורכבת מאורות וכלים וזה גם מתקשר לזמן המיוחד בו הגיעו המרגלים לארץ, זמן המרמז על תכלית עבודתם. כתוב, "וַיְהִי-יְמֵי-יָמִי, בְּפֹרֵי עֲנָבִים". ביכורי ענבים זה עניין של ראייה גם כן. ענבים זה אותיות 'בם עין'. בקבלה עיניים מרמז על ספירת החכמה, מרמז על אור החכמה. אומר הרב שיינברגר שליט"א, אור החכמה הוא החיות של העולם. אם יש חכמה, יש הכל, אם אין חכמה אין כלום. אם יש לאדם חכמה, יש לו את כל החיות של המציאות, כל התנועה של המציאות זה תנועת החכמה, זה כל העונג. התענוג שבפרי זה המיץ שלו, כל השאר זה לבושים וצורה. עצם הדבר זה המיץ. העצמות זה החכמה, כל השאר זה לבושים על אור החכמה. בחכמה יש הכל, יש חיים, יש תענוג. יש עשר ספירות ובספירות צריך לחבר בין המשפיע והמקבל, שזה נקרא תפארת ומלכות, כי בזיווג זה יש גילוי של אור החכמה בעולם. אבל, כאשר עושים פירוד בדברים אלה, אז אין גילוי נכון של החכמה ולא רק שהיא לא עוזרת, אלא להפך. כתוב, "חֲכָמִים הָמָּה לְהַרְע, וְלְהִטִּיב לֹא יִדְעוּ" (ירמיהו ד' כ"ב). במצב כזה מוטב לאדם להיות שוטה ולא חכם. אחד שהוא רשע - עסוק ברצון של עצמו - עדיף שיהיה שוטה. אם הוא חכם והוא עושה פירודים ע"י היישות והגאווה שלו, אז הפירודים גדולים ומזיקים יותר. לכן עדיף שיהיה שוטה ולא יקלקל כל כך הרבה.

הכנת הכלי לאור

כבר אמרנו שארץ ישראל אינה ככל הארצות, זו היא ארץ של חכמה, שנאמר עליה בגמרא, "אוירא דארץ ישראל מחכים" (נזיקין, בבא בתרא). בשפה שלנו, זאת ארץ עם הרבה יותר אור מכל מקום אחר וצריך לדעת איך לקבל את חכמת א"י, צריך הכנה גדולה לזה, צריך להכיר אותה לפני שנכנסים אליה. זה היה תפקיד נוסף של המרגלים, להכין את הכלי של עם ישראל לקבלת החכמה שבארץ ישראל. כתוב בדניאל, "יְהִי חֲכָמָתָא לְחַפְיָמִין, וּמִנְדָּעָא לְיַדְעֵי בִינָה" (דניאל ב' כ"א) וכתוב, "וּבְלֵב כָּל-חֲכָמִים-לֵב, בְּתַתִּי חֲכָמָה" (שמות ל"א ו'). מה זאת אומרת? נותנים חכמה למי שהוא כבר חכם לב. כן! חכמת הלב היא הכנה לחכמה. צריך יראה, אהבה, הכנה, תיקון המידות, כדי שהחכמה תכנס בכלים הנכונים, בלבושים הנכונים, בצורה הנכונה. על זה נאמר, "אם אין דרך ארץ, אין תורה" (אבות ג' כ') - דרך ארץ זה תיקון המידות והתורה זה האור.

האור הוא אחד אבל יכול לבא לביטוי בחיים שלנו לטוב או לרע, בהתאם להכנת הכלי. משל ליין - כתוב בגמרא, "יש שותה יין וטוב לו יש שותה יין ורע לו" (מסכת זרעים). תירוש זה תהי רש - זכה, נעשה לראש, לא זכה, נעשה לרש. אדם צריך את היין אבל כשהוא שותה הרבה, הוא לא עושה שום מלאכה, הוא עסוק בעצמו. כל הכסף הולך ליין והוא נהיה רש. אבל מי שיודע איך לשתות את היין, כתוב עליו, ש"העומד ביינו,

פרשת שלח לך

יש בו מדעת קונו". מי שיכול להישאר שפוי ויציב בשתיית יין, יש בו מדעת קונו, זה המבחן. צריך שיהיה יין המשמח ולא יין המשכר.

כולנו מחויבים להיות בבדיקה תמידית - איזה כלי יש לנו לקבלת היין, אור החכמה? האם את עצמי אני מהנה או שהשתייה היא לשם מצוה? מה המידות שלי? קבלה לעצמי או השפעה? אני רואה רק את עצמי או שאני רואה את התכלית?

הסתלקות האור

כאשר המרגלים חוזרים ממשימתם ומסיתים את כל העם כנגד משה, מעשיהם גורמים לגזירה קשה של כליה על עם ישראל. משה רבנו נושא תפילה אל השם ומנסה ל'שפר' את המצב בשביל עם ישראל. בתפילתו משה אומר, "וְעַתָּה, יְגַדֵּל-נָא כַּח אֲדֹנָי, בְּאֵשׁ דְּבַרְתָּ, לְאמֹר". המילה 'יגדל' כתובה עם 'י' רבתי, 'י' גדולה. יש מספר מקומות בתורה שישנן אותיות גדולות ואותיות קטנות יותר מהגודל הקבוע. האות 'י' מרמזת על החכמה, אור החכמה.

רבנו בחיי מפרש את דבריו של משה, "ועתה יגדל נא כח, יושפע וימשך הכח הפנימי במידות ולא יסתלק למרום מרומים". אמרנו שהמידות אלה הכלים לאור. חטא המרגלים גרם להסתלקות האור מהכלים. כל חטא שהאדם עושה גורם לכך וזה בעצמו העונש. כאן ההסתלקות של אור החיות היתה כה גדולה שכאמור, עם ישראל נידון לכליה ח"ו. לכן משה מבקש בתפילתו, להמשיך את האור בחזרה אל המידות, בחזרה אל הכלים, על מנת להציל את עם ישראל מהגזירה. ה- 'י' רבתי היא כמו זריקת חיסון כנגד המצב הקשה שנקלעו אליו.

לפעול רק דברים של תועלת

המרגלים עשו נזק גדול לעם ישראל. אומר הרב שיינברגר שליט"א, יש עניין שכל הדברים שאדם עושה יהיו רק דברים של תועלת. כמובן שלא מדובר על הימנעות מעבירות, מזה האדם צריך להתרחק כמו מאש. אלא מדובר על כל דבר או דיבור שלא יכול להביא תועלת, פשוט לא להוציא אותו החוצה. הרמ"ק זי"ע אומר אם אדם קוטף עלה מעץ סרק, אפילו לא מדובר על עץ פרי, שלא יוריד את זה מהעץ אם זה לא יביא תועלת גדולה יותר. בסדר של הטבע, כשהצומח לוקח משהו מהדומם, הוא מעלה אותו, כשהחי לוקח מהצומח, הוא מעלה אותו, כך גם האדם, המדבר, מעלה את החי. לכן נאמר שלעם הארץ אסור לאכול בשר. אם הוא לא יודע איך להעלות אותו ולהביא תועלת, עדיף שלא יאכל.

בדרך שלנו, אין לעשות דברים בגלל שככה 'בא לי'. 'בא לי' להגיד לך ככה, לא חשבתי שתיעלב. תחשוב אם יהיה בזה תועלת או לא תהיה בזה תועלת. מילה מהפה זה הדבר היקר ביותר והבלתי הפיך ביותר. אתה בעל הבית על המילה לפני שאמרת אותה. אחרי שאמרת, אז כל העולם הם בעלי הבית, כל אחד יפרש את זה איך שהוא רוצה, אי אפשר להכחיש ולקחת בחזרה. היום במיוחד, הכל מוקלט. אומרים לו, הנה אתה אמרת, ומוציאים לו את המעיים. "סייג לחכמה שתיקה" (אבות ג' ט"ז). רק לחשוב על דברים של תועלת. משה שלח את המרגלים שיגידו דברים שיש בהם תועלת והם חזרו עם דברים מחוסרי תועלת. התאנה שהביאו מארץ ישראל, במקום להעיד על הטוב של הארץ, הפכה להיות תואנה.

תוצאה הרסנית

במקום הכי גבוה שיהודי עומד בו במהלך היום, אל מול עולם אצילות, בסיום תפילת שמונה עשרה, רגע לפני שאנחנו יוצאים מלפני המלך, אנו מוסיפים עוד בקשה קטנה, "אלקי, נצור לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה...", להראות כמה חשובה הזהירות בענין שמירת הלשון, שאנו מוסיפים אותה בשיאה של תפילה. חז"ל אמרו שנשמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים שלקתה על עסקי דיבה, שדיברה באחיה, בסיום הפרשה הקודמת, מפני שאותם רשעים ראו את מה שקרה למרים ולא לקחו מוסר (במדבר רבה). כשחזרו המרגלים, עמדו כנגד משה והוציאו דיבת הארץ בפני כל בני ישראל. אח"כ התפזרו והלכו איש אל שבטו והחלו להפיץ את שמועת השקר על ארץ ישראל. השמועה עברה מאוהל לאוהל, כפי שמספר

פרשת שלח לך

לנו המדרש (במדבר רבה), עד שכל ישראל התחילו בוכים, "ותשא, כל-העדה, ויתנו, את-קולם; ויבפו קעם, בלילה ההוא". הלילה ההוא היה תשעה באב. על הבכיה הזאת אמר להם הקב"ה, אתם בוכים בכיה של חינוך, חייכם שאקבע הלילה הזה ליום בכיה לדורות. נגזרה הגזרה ובמשך ארבעים שנה, בכל תשעה באב היו מתים עוד אנשים מאותו הדור, עד שמתו כל הדור ההוא. אבל הגזירה לא הסתיימה שם כידוע. חורבן בית ראשון וחורבן בית שני קרו בתשעה באב, גם גירושם הסופי של יהודי ספרד היה בתשעה באב, גם הוכרז על מסע הצלב הראשון, מלחמת העולם הראשונה פרצה, גירוש יהודי גטו ורשה החל ביום הזה, ועוד פורענויות ר"ל. אנו רואים את הכוח ההרסני של לשון הרע, הוצאת דיבה וכלל המעשים שאין בהם תועלת. התוצאות אינן מסתכמות רק באותו הרגע, כמו מרים שהפכה למצורעת בו במקום, אלא יש להן השלכה מרחיקת לכת והן יכולות להופיע גם זמן רב לאחר העניין עצמו. לכן נותן לנו דוד המלך את העצה התמידית, "נצר לשונך מרע; ושפתיך, מדבר מקמה" (תהילים ל"ד י"ד).

סוף דבר

בסוף הפרשה מופיעה פרשת ציצית, כמו חתימה מרפאת לחטא המרגלים. כתוב בה, "ולא-תתורו אַחֲרַי לְבַבְכֶם, וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם", באותה הלשון שכתוב על המרגלים, "ויתורו את-אֶרֶץ כְּנָעַן". בראיית הציצית יש סגולה לשמירה. הציצית היא כנגד כל המצוות - "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' - שמירה עלינו שנזכה ללכת בדרך הישר ולא לנטות ימינה ושמאלה. אומר הרב שיינברגר שליט"א, "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה', וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם" - לא אותם, אלא אתם! אתם תעשו אותם, אתם. תזכרו שהמעשים שאתם עושים זה אתם, זה לא תנועה מחוצה לכם. כל תנועה שלכם זה מאתכם והיא תלך אתכם לכל מקום שתלכו. העצה היא, "וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, לְאֱלֹקֵיכֶם" - תתקדשו ע"י המעשים שלכם. אדם יכול להיות קדוש כמו מלאך אם הוא ידע לשמור על החושים שלו, על הדעת שלו, על האמונה שלו. רבי שמעון בר יוחאי הסתכל עלינו, הדור האחרון, ואמר, אוי לדור ההוא ואשרי הדור ההוא. שני ניגודים בנשימה אחת. אם האדם עסוק בלימוד הפנימיות ומפתח לאט, לאט את הראיה הרוחנית, את היכולת לראות ולצייר את הצורה הרוחנית שיש בכל דבר, אז הוא יכול, גם בתקופה זאת, לחיות במצב של 'אשרי'. אבל אם הוא ממשיך להיאחז בצורות החיצוניות, להאמין רק לחושים שלו, להיתלות בהיגיון בלבד, אז חלילה הוא יכול למצוא את עצמו במצב של 'אוי'. ב"ה, שנזכה כולנו לראות את האור שבכל דבר, בכל מקרה, בכל מעשה ובכל אדם.

השיעור מוקדש לרפואת לימור בת עדנה, איילין שילה בת מרגרט בתוך שאר חולי עמו ישראל

השיעור מוקדש לעילוי נשמת הרב אברהם בן יהודה צבי זצ"ל, חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

מודעות - מרכז רוחני לקבלה וחסידות

רח' אחווה, 24 נווה צדק תל-אביב

03-5100587

פרשת שלח לך